
Andelko Domazet

KRATKE PROPOVIJEDI

DRUGA VAZMENA: ZNATI I VJEROVATI

Iv 20,24-29

97

Oduvijek je bilo ljudi koji su tvrdili da vjeruju samo u ono što se može dokazati. Govor o Bogu, uskrsnuću, vječnom životu, oni smatraju tek pobožnom iluzijom koja pomaže ublažiti tvrdoću života i okrutnost smrti. Što ako je vjera u Boga doista samozavaravanje? Proizvod ljudskih želja? Potisnutoga straha od smrti? Veliki 'učitelji sumnje' (Feuerbach, Sigmund Freud, Karl Marx i drugi) tvrde: Nije Bog stvorio čovjeka na svoju sliku, nego je čovjek stvorio i izmislio Boga kako bi lakše izašao na kraj s vlastitim smrtnim životom. U prvi mah, ova izjava zvuči uvjerljivo. Prema njoj, religijska povijest čovječanstva jedna je velika (samo)obmana.

Ako nastavimo razmišljati, rađaju se i protupitanja. Što ako je sve ono što tvrdi vjera istina? Kako to da pitanje o Bogu postoji od početka čovječanstva i uvijek iznova potiče ljude na razmišljanje i traganje? Odakle potječe taj 'religiozni nemir' u čovjeku? Zašto je većina ljudi u povijesti vjerovala u neki oblik nadživljavanja fizičke smrti? Nije li geslo - "vjerujem samo u ono što vidim" - prejednostavno, banalno, čak pomalo i primitivno? Kamo putujemo? Koja je svrha života? Što se s nama događa u trenutku smrti? Čemu se smijemo nadati? Takva su pitanja ljudi postavljali otkada postoji čovječanstvo i postavljat će ih dokle god budu živjeli na ovoj zemlji. Netko jednom reče da je čovjek "neizlječivo religiozan". Pitati se o smislu života znači biti religiozan (A. Einstein).

'Vjerujem samo u ono što vidim' - ne, to bi bilo krajnje površno. I apostol Toma morao je nadići takav pristup stvarnosti. U kršćanskoj tradiciji on se pojavljuje kao "nevjerni Toma". Predstavlja sve one koji u svom intelektualnom traganju

hoće propitkivati vjeru tako što zahtijevaju, slično nekom prirodoznanstveniku, racionalne, empirijski provjerljive dokaze. Toma *nije mogao* povjerovati. Želio je Isusa vidjeti i dotaknuti svojim osjetilima!

I nakon osam dana, čitamo u evanđelju, Isus mu pruža dokaz: on ga smije vidjeti i dotaknuti. Usklikom: "Gospodin moj i Bog moj!" ispovijeda svoju uskrsnu vjeru. Za Tomu "spoznati Boga" jest nešto osobno i subjektivno: "Gospodin *moj* i Bog *moj*." Doduše, Isus relativizira takav način dolaska do vjere: "Blaženi koji ne vidješe, a vjeruju!" Tijekom stoljeća naraštaji kršćana vjeruju u Isusovo uskrsnuće na temelju *svjedočanstva* očevidaca - apostola. Znači li to da se vjera ne može dokazati, da moramo *sljepo* vjerovati, bez racionalnih argumenata, bez empirijskih dokaza, protivno znanstvenom razumu? Vjera i znanje – nespojive veličine?

Ponajprije, valja reći da Biblija ne poznaje moderni pojam znanosti koji je oblikovan racionalnošću i empirijom. Htjeti u tim kategorijama dokazati vjeru zbilja nije moguće. U Bibliji se radi o nečemu drugome. O unutarljivoj izvjesnosti (evidenciji) vjere, koja dovodi do drukčijega shvaćanja sigurnosti i očitosti. Vjera nije protivna razumu. Ona posjeduje drukčiju, u određenom smislu, dublju razumnost (racionalnost) od empirijske spoznaje. Ljudsko razmišljanje integrirano je u čin vjere.

U današnjem je evanđelju bitno također uočiti *kako* Toma želi doći do vjere u Isusovo uskrsnuće. Tako da dotiče Isusove rane. Tjelesni dodir povezano je s osobnim *odnosom*. Preko dodira izražavamo blizinu i povezanost. Tek kada stupimo u odnos, možemo *(po)vjerovati* drugom. Još je jedan detalj značajan. Toma dotiče Isusove rane. To je ključni trenutak. Rane simboliziraju *patnju* koju je Isus podnio iz ljubavi za nas. Tko takvu ljubav spozna i prihvati, otvara svoje srce i *vjeruje* uskrsnulom Isusu.

TREĆA VAZMENA: *SIMBOLIKA MREŽE*

Iv 21, 1-19

Ako današnji evanđeoski odlomak pokušamo čitati kao simboličnu priču, prepoznat ćemo neke ključne slike koji mogu biti vodeće misli za današnju crkvenu situaciju. Želio bih da uočimo tri detalja u evanđeoskom tekstu: prvi govori o poslanju

(misiji) i zadaći Crkve; drugi govori o viziji, perspektivi i cilju, a treći detalj govori o identitetu, razumijevanju Crkve.

Temeljno poslanje Crkve glasi: raditi za kraljevstvo Božje, biti ribari ljudi. Kraljevstvo Božje nije prostorna kategorija, nego stvarnost međuljudskih odnosa i zajedništva. To je "Isusova vizija" novoga Božjega svijeta. Odlučujuće je da mrežu uvijek iznova bacamo na desnu stranu – desna strana od starine predstavlja pozitivnu stranu (primjerice, desni razbojnik): "Bacite mrežu na desnu stranu lađe i naći ćete." 'Desna strana' simbolizira pozitivan pristup zadaći koju Crkva treba ispuniti, svijest da djeluje u Isusovo ime, ispunjena Duhom Svetim.

Drugi detalj govori o viziji Crkve koja je 'katolička', sveobuhvatna. Ona je slična velikoj mreži koja obuhvaća i međusobno povezuje ljude, često različite po boji kože, naciji ili društvenom položaju. To je mreža – Crkva u kojoj ima mjesta za Petra koji je zatajio Isusa, za Tomu koji je oprezan i sumnjičav, za Natanaela koji u prvom susretu s Isusom bez okolišanja pita: 'Iz Nazareta da može biti što dobro?' (Iv 1, 46) U njoj ima mjesta i za Zebedejeve sinove koji se prepiru oko prvih mjesta. Crkva je zajednica nesavršenih ljudi, slabih i jakih, sigurnih i nesigurnih.

Sveti Jeronim na jednom mjesto broj 153 ribe tumači tako što kaže da je u Isusovo vrijeme u Tiberijadskom jezeru bilo sto pedeset i tri vrste riba, a to zapravo simbolično predstavlja svaku vrstu ljudi. Sveti Augustin tumači broj 153 tako da broj 10 predstavlja broj Božjih zapovijedi, a 7 broj darova Duha Svetoga – što zajedno čini 17. I kada se zbroje svi brojevi od 1 do 17, dobije se 153. To znači upravo ono što je Jeronim htio reći: svi spadaju u mrežu Crkve – židovi koji su slijedili put deset Božjih zapovijedi prije dolaska Isusa i pogani koji dolaze do Isusa putem milosti. I ta velika mreža – Crkva – neće se raskinuti usprkos različitosti njezinih članova: «I premda ih je bilo toliko, mreža se ne raskinu.»

Naš identitet, odnosno samorazumijevanje Crkve dolazi do izražaja kada slavimo euharistiju, Isusovu gozbu ljubavi. Od nje Crkva i kršćani žive. Na njoj nas Isus poziva: 'Hajde, doručkujte!' Uz kruh, i riba je euharistijski znak prvih kršćana. Slaveći euharistiju, stječemo iskustvo zajednice u kojoj Isus uskrsnuli živi i djeluje danas. Međusobno se hrabrimo da budemo Crkva otvorena za sve ljude.

Što je poslanje Crkve? Pozivati ljude k Isusu, a ne postavljati prepreke na putu do Isusa; pred očima imati viziju žive Crkve, a ne biti neki muzej prošlosti; radovati se različitosti, a ne htjeti sve uniformirati. Slaviti Boga, buditi radost vjere, graditi zajedništvo na Isusov način, a ne samo 'slušati misu'. Opis Isusova ukazanje učenicima kod Tiberijadskog jezera ponudio nam je «atraktivnu» sliku Crkve za sva vremena.

Evandeoski odlomak završava prizorom u kojemu Isus podjeljuje Petru prvenstvo: 'Pasi ovce moje!' Zašto baš Petru? U izvještaju o Isusovoj mucu dva muškarca igraju veliku ulogu. Prvi je Petar. Zatajio je Isusa. Često pada, ali iznova ustaje. Nije slučajno što je Isus izabrao upravo njega kao svoga prvog nasljednika. S Petrom se možemo lako poistovjetiti. Slično njemu, i mi često padamo i ustajemo. No, tu je i drugi muškarac – lik Jude. On pada, ali više ne ustaje. Izgubio je povjerenje u Božju bezuvjetnu ljubav. Upao u očajanje. Zato Isus Petru povjerava Crkvu. Imao je snage obratiti se, otvoriti srce praštajućoj ljubavi. Isus od Petra traži kao jedini uvjet uvijek veću ljubav. Jer, nitko od nas ne može se pohvaliti da je već dovoljno ljubio.

ČETVRTA VAZMENA: *IZMEĐU TRADICIJE I INOVACIJE*

Otkr 7,9.14-17; Iv 10, 27-30

Katkada znamo reći za nekoga da je 'konzervativan' ili 'progresivan'. I jedna i druga riječ mogu imati negativan prizvuk. Tako se nekoga može etiketirati da je 'nazadan', 'konzerva', odnosno da je 'liberalan', 'moderan'. Često su takva etiketiranja prilično besmislena. Ona su čak i glupa. 'Biti konzervativan' doslovno znači htjeti 'sačuvati' sve ono što je dobro i vrijedno iz prošlosti. U tom smislu svaki kršćanin mora biti 'konzervativan'. Isto tako, 'biti progresivan' znači doslovno 'predvoditi', koračati naprijed, izložiti se budućnosti i njezinim izazovima. U ovom smisli svaki kršćanin mora biti i *napredan*. U biti, obje riječi valja u sebi objediniti. Ako bismo bili samo konzervativni, Crkva bi postala muzej. Ne bi imala više što reći današnjem ljudima. S druge strane, ako smo jednostrano progresivni, nismo ukorijenjeni, nemamo čvrsto tlo pod nogama, olako prodajemo dragocjenu baštinu (tradiciju) i zajedničku povijest.

Nije moguće izbjeći u Crkvi napetost između tradicije i napretka. Nju valja izdržati i nositi na evandeoski primjeren

način. A to uvijek znači spremnost učiti, sebe korigirati, otvoriti se sadašnjem trenutku. U tom pogledu poučno je ono što apostol Pavao savjetuje u 14. i 15. poglavlju poslanice Rimljanima. Naime, on podsjeća kršćane u Rimu da zajedništvo vjere dublje seže od svih međusobnih razlika i prijepora. Pavao jasno prepoznaje tipične slabosti kako 'konzervativaca' tako i 'progresista'. Konzervativni kršćani izlažu se opasnosti da druge osude, da posumnjaju ili čak potpuno zaniječu drugima pravovjernost. Pa se onda zna čuti: 'Taj i taj nije više crkveni i katolički, treba upozoriti biskupa!' Progresivni su kršćani u opasnosti da druge gledaju s visoka i bez poštovanja, da ismijavaju nečiju 'naivnu vjeru'. Apostol Pavao zaklinje obje strane da se tako ne odnose jedni prema drugima. I podsjeća ih na to da je Krist umro i za one koji drukčije misle. I to mora biti vidljivo u međusobnom ophođenju.

I u naše vrijeme često slušamo o razmiricama i različitim diskusijama unutar Crkve i župne zajednice. Kada bismo smogli snage one koji drukčije razmišljaju prihvatiti i respektirati, bilo bi to duhovsko čudo! To bi značilo da želimo razumjeti jezik drugoga. Djela apostolska pripovijedaju o saboru u Jeruzalemu koji se zbio nekih dvadesetak godina nakon događaja uskrsnuća. Na saboru je došlo do otvorene prepirke između Petra, Jakova, Pavla i drugih. Postavljeno je odlučujuće pitanje za budućnost Crkve: je li ona samo pokret unutar židovstva? Neki vrlo utjecajni članovi prve zajednice zastupali su takvo stajalište. Tko želi postati kršćanin, treba se podvrći židovskim zakonima. S druge strane, Pavlova skupina zahtijevala je da se Evanđelje naviješta svim ljudima i da se ide među pogane. Pavao oduševljeno izvještava kako je Bog i poganima otvorio vrata vjere, kako više nije bitno obdržavati cijelu nepromijenjenu tradiciju, kako iz slavne prošlosti treba izvući živu srž i njome oploditi sasvim novu budućnost.

Danas znamo da se Pavlovo mišljenje nije nametnulo, ne bi bilo misionarske djelatnosti i kršćani bi ostali mala, getoizirana sljedba unutar židovske religije. I mi danas ne bismo sjedili u Crkvi. Iskreno i otvoreno sučeljavanje nije tada razorilo Crkvu. Ona je ojačala i narasla. Jasnije je vidjela svoj put kojim mora krenuti. Sve to što se nekoć događalo, bistri pogled na današnje stanje Crkve. Mnogi su zabrinuti. S pravom. S druge strane, svjesni smo da se Crkva sastoji od ljudi. I oni nisu savršeni. Kako nekoć, tako i danas. Malo opuštenosti u našem crkvenom životu

i međusobnom ophođenju bilo bi nam od velike koristi. Svatko od nas osobno pridonosi toj odveć ljudskoj Crkvi na koju se tako rado i često tužimo. To ne bismo trebali nikada zaboraviti!

U knjizi Otkrivenja, Ivan opisuje prizor “velikog mnoštva što ga nitko ne mogaše izbrojiti, iz svakoga naroda”. U tekstu nalazimo tri slike Crkve koje su i danas aktualne: to je Crkva koja je *oprala* haljine svoje u krštenju i obukla bijelu haljinu (vjernost krsnim obećanjima, trajna potreba obnove vjerničke zajednice); Crkva koja pred prijestoljem Božjim *služi* Bogu i ljudima (Crkva služiteljica); Crkva koja dopušta da je Jaganjac vodi *na izvore* vodâ života (povratak Evanđelju).

PETA VAZMENA: KRŠĆANSTVO ČINA Iv 13,31-35

Umorni smo od riječi, od brbljanja, od onoga “trebalo bi”, od velikih obećanja. Više nikomu ne vjerujemo. Inflacija riječi pogađa i kršćansku vjeru. Kršćanstvo je za mnoge postalo religija “lijepih riječi”, ali ne i prakse. “O Bože, svi znaju što bi trebalo činiti, ali nitko to ne čini! Ne trebamo više proroke – trebamo – vršitelje!” – zavapit će pjesnik Stefan Andres (1906.-1970.).

Isus kaže: “Tko čini istinu, dolazi k svjetlosti” (Iv 3, 21); “Vi ste prijatelji moji ako činite što vam zapovijedam” (Iv 15, 14). Sveti Jakov razlikuje “zaboravna slušatelja” od “djelotvornoga izvršitelja”: “Budite vršitelji riječi, a ne samo slušatelji, zavaravajući sami sebe. Jer ako je tko slušatelj riječi, a ne i izvršitelj, sličan je čovjeku koji motri svoje rođeno lice u zrcalu: promotri se, ode i odmah zaboravi kakav bijaše” (Jak 2, 22-25). U tome se sastoji bit samozavaravanja. Tek u konkretnom činu upoznajemo sami sebe. O tome Goethe na jednom mjestu piše: “Kako je moguće sebe upoznati? Nikada promatranjem, samo djelujući. Pokušaj vršiti svoje dužnosti, i odmah znaš kakav si. A što je tvoja dužnost? Ono što zahtijeva dan.”

Danski filozof Kierkegaard slično razmišlja kada tvrdi da se kršćanska vjera naviješta činom (djelom), a ne govorom. On to naziva “kršćanstvo čina”. Bog poziva čovjeka po svojoj Riječi na “skok u čin”. Abraham Heschel, židovski filozof religije, to formulira na sljedeći način: “Božansko pjeva u našim djelima, ono se razotkriva u našem činu.” I nobelovac Albert Schweitzer (1875.-1965.) priznaje da je htio postati liječnik kako bi bez

ijedne riječi mogao činiti dobro, pomagati ljudima. Nakon što je okončao studij teologije, nije mogao zamisliti novi život na koji poziva Isusovo evanđelje kao «teoriju o religiji ljubavi», bez ostvarenja te ljubavi u praksi. Poslušao je poziv apostola Ivana: “Dječice, ne ljubimo riječju i jezikom, već djelom i istinom” (1 Iv 3, 18).

Poučan je u ovom kontekstu i primjer francuskog kršćanskoga dobrotvora Abbe Pierrea (1912.-2007.). Jedne večeri nije mogao zaspati i slušao je radio u svojoj sobi. Bila je hladna zimska noć 1954., kada je voditelj emisije pozvao slušatelje na hitnu pomoć beskućnicima u Parizu. Izvještavao je o tome kako su te noći pronašli smrznutu ženu na ulicama Pariza i kako više od 2000 beskućnika provode noć u hladnoći, bez krova i hrane, neki doslovno goli. Toliko ga je potresla ta vijest da je, ne oklijevajući ni časak, mobilizirao svoje sunarodnjake da daruju velike količine pokrivača, odjeće, hrane i novca za beskućnike.

Čin (djelo) izvor je svetosti. Često se najviše boje konkretnog čina upravo oni kojima su puna usta lijepih riječi. Veliki Shakespeare primjećuje: “Tko izgovara riječi, čini malo, u to budite sigurni; ruke trebamo, a ne jezike!” *Djela su dokaz života*, riječi su samo podsjetnik. Duhovnost ne bi trebala postojati samo u mislima. Duhovna se načela moraju provoditi u djelo, prakticirati i jačati hrabrošću našega uvjerenja i požrtvovnošću. Ne može se znanjem ući u bit poruke, nego samo načinom života. Vjersko znanje ne može zamijeniti *vjersku praksu*.

U današnjemu evanđelju Isus na rastanku svojim učenicima daje «novu zapovijed» – ljubav. Ljubav je jezgra kršćanske vjere. O takvoj ljubavi ovisi kršćanska *vjerodostojnost*, snaga uvjerenosti vjerničke zajednice: “Po ovome ćete znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge” (Iv 13, 35). Zbog toga i najmanji čin ljubavi više vrijedi od tisuću riječi i najuzvišenijih namjera. “Stablo nazivamo prema njegovim plodovima, a čovjeka prema njegovim djelima.” (R.W. Emerson)

ŠESTA VAZMENA: ‘ODLAZIM I VRAĆAM SE K VAMA!’

Iv 14,23-29

Ne znam jeste li ikada razmišljali o tome kako je bilo moguće da jedan nepoznati mladi čovjek koji je djelovao u maloj zabačenoj pokrajini Rimskoga Carstva dvije ili tri godine i koji je

kao zločinac smaknut na križu, kako je bilo moguće da se nakon njegove smrti dvije tisuće godina ljudi okupljaju u njegovo ime i dnevno slave svetu misu. Takav neobičan fenomen mora imati svoj razlog. Ako tragamo za razlogom, dolazimo do središta iz kojega živi Crkva i naša vjera. *Isus živi i djeluje u Crkvi kao uskrsnuli Gospodin.*

U današnjemu evanđelju Isus kaže: "Odlazim i vraćam se k vama!" Svaki ljudski odnos obilježava istodobno prisutnost i odsutnost. Tako, primjerice, dva istinska prijatelja, koja se rijetko susreću, u odsutnosti nose jedan drugoga u svom srcu i mislima. S druge strane, u najbližim odnosima katkada osjetimo beskonačni odmak od drugoga koji nam je «stranac», drukčiji od nas. Nazočnost ne dokida odsutnost, a odsutnost ne poništava nazočnost. Isus nakon svoje smrti obećava da će opet doći i ostati sa svojim učenicima sve do kraja vremena. "Neću vas ostaviti kao siročad; doći ću k vama" (Iv 14, 18). Mnogo misle da to zvuči «bajkovito» i utješno, ali je daleko od stvarnosti. Isus pripada prošlosti. Dao nam je primjer sebedarne ljubavi. On je uzor humanosti.

Međutim, Evanđelja tvrde da to nije sve. Za vrijeme svoga zemaljskog poslanja Isus je bio ograničen uvjetima ljudske egzistencije. Radikalna transformacija nakon uskrsnuća oslobodila je njegovo ljudsko stanje tako da sada može biti nazočan bilo gdje, te utjecati na živote ljudi stvarajući novo zajedništvo između ljudi i Boga (koinonia). Apostol Pavao izričito govori o duhovnom tijelu. "Ima tjelesa nebeskih i tjelesa zemaljskih, ali drugi je sjaj nebeskih, a drugi zemaljskih" (1 Kor 15, 40).

Isus ispunja svoje obećanje da će opet k nama doći na dva načina, jedan je unutarnji i nevidljiv, a drugi vanjski i vidljiv. Najprije, to čini šaljući nam Duha Svetoga: "Branitelj – Duh Sveti, koga će Otac poslati u moje ime, poučavat će vas o svemu i dozivati u pamet sve što vam ja rekoh." Riječ je o iskustvu "nutarnjega učitelja". Učitelj je u nama! Duh Sveti stavlja nas u *osobni odnos* s raspetim i uskrsnulim Kristom. Duh Sveti je *neposrednost* našeg odnosa prema Kristu. On je Isusova kozmička energija ljubavi koja do kraja vremena preobražava i sjedinjuje sve u svemiru. Kristov je Duh uvijek nazočan, pa ipak on uvijek dolazi. To je zbog toga što se božanska nazočnost uprisutnjuje uvijek na novi način, svaki put kada stupimo na novu razinu duhovne svjesnosti.

Drugi način Isusove duhovne intimnosti vezan je uz zajednicu vjernika. Uskrsnuli Krist u njoj zadobiva 'vanjski lik'. Isus je ustanovio euharistiju radi zajedništva. Kad idemo u crkvu, ne idemo samo slušati svetu misu, pričestiti se i otići kući, nego dolazimo u zajednicu koja nas poznaje i prihvaća onako kako je to Isus želio. U crkvu dolaze oni koji su povjerovali u Isusa i sebe smatraju braćom i sestrama. I ovdje počinju naši problemi: mi jesmo skupa u crkvi, ali smo duhom i srcem odvojeni jedni od drugih. Nismo spremni na Isusov način graditi zajedništvo, već smo postali stručnjaci u raskolima svake vrste. Postoji jedna nutarnja povezanost u svetoj euharistiji: *darivanje – preobrazba - zajedništvo*. Tko se iz ljubavi daruje, preobražava samoga sebe. Tko je preobražen, osposobljen je za zajedništvo i komunikaciju.

105

KRISTOVO UZAŠAŠĆE: GRAĐANI KRALJEVSTVA BOŽJEGA

Dj 1, 1-11; Lk 24, 46-53

Evandelist Luka izvještava o tome kako se Isus nakon uskrsnuća učenicima četrdeset dana ukazivao i govorio o kraljevstvu Božjem (usp. Dj 1,3). Navještaj kraljevstva Božjega bio je u središtu Isusova zemaljskoga propovijedanja. O njemu govori i nakon uskrsnuća. Kraljevstvo je Božje sada povezano uz otajstvo Trojedinoga Boga. Ono je *odnos* između Oca i Sina u ljubavi Duha Svetoga. Sveti Toma Akvinski kaže da sav sadržaj istine kršćanske vjere može svesti na nauk o trojedinom Bogu i na nauk o čovjekovu dioništvu u Božjem životu, koji je egzemplarno ostvaren u Kristu.

Isus o Kraljevstvu govori služeći se prisposodobama. Ono je poput 'gorušičina zrna' iz kojega može narasti nešto veliko poput stabla. Kraljevstvo Božje nastaje kada se osobnim obraćenjem otvaramo božanskim vrijednostima. O tome svjedoči život katoličkog redovnika i mučenika Charlesa de Foucaulda (1858.-1916.) čiji je život nasilno okončan u Alžiru. U mladosti kraljevstvo u kojemu je živio bijaše potpuno od ovoga svijeta. Priznat će: "Sa sedamnaest godina u meni ne bijaše ništa nego egoizam, taština, bezbožnost i prisila na zlo. Bijah kao opsjednut." S druge strane, u nutrini je tragao za Bogom. Želio je doživjeti Božju blizinu. Često je dolazio u crkvu svetoga Augustina u Parizu i molio: "Moj Bože, ako postojiš, daj da te upoznam!" Nakon vlastitoga obraćenja

piše: "Čim sam povjerovao da postoji Bog, znao sam da više ne mogu ništa drugo nego samo za njega živjeti." Dvije stvari, veli on, otežavaju pristup Kraljevstvu. Prva je bolesna navezanost na novac. Druga je uskraćivanje praštanja. U Kraljevstvu nema mjesta za ljude koji u svom srcu hrani gorčinu protiv bližnjega i u čijemu životu postoji neprijateljstvo i mržnja.

Evandelist Luka pripovijeda o zadnjem ukazanju Uskrsnuloga svojim učenicima. Naravno, to nije neka reportaža. Luka se služi slikama. Broj 40 predstavlja sveti broj, a ne neki datum. Ili, kada spominje oblak koji ga je "oteo njihovim očima", tada je oblak simbol tajanstvene i nevidljive Božje blizine. Zapravo, Isusovo uzašašće ili uzvišenje i proslava (kako voli reći evandelist Ivan) samo je jedan drugi vid događaja uskrsnuća. No, zašto uopće slavimo uzašašće? Radi se o tome da slavimo događaj uskrsnuća iz dva različita motrišta. Na Uskrs slavimo Isusovu pobjedu nad smrću. Danas, na uzašašće, slavimo drugu stranu Uskrsa: Uskrsnuli sada živi u nebu. Stoga na uzašašće pogled usmjerujemo prema nebu i prisjećamo se kako se svi nalazimo na putu prema konačnom zajedništvu s Bogom. Nebo simbolizira zajedništvo ljudi i Boga u preobraženom svemiru.

Dok to činimo, ne smijemo zaboraviti zemlju: "Galilejci, što stojite i gledate u nebo?" Vrijeme Crkve nije pasivno iščekivanje ponovnog Isusova dolaska ili bijeg od svijeta. "Opomenuti smo, doduše, da čovjeku ništa ne koristi ako čitav svijet zadobije, a sam sebe izgubi. No iščekivanje nove zemlje nipošto ne smije oslabiti, nego dapače *razbuditi u nama brigu za izgradnju ove zemlje* gdje raste ono Tijelo nove ljudske obitelji, koje već može pružiti sliku novog svijeta" (*Gaudium et spes*, br. 39).

SVETKOVINA DUHOVA: CRKVA BEZ VIZIJE?

Nedostatak vizija jedna je od oznaka duha našega vremena. Čak se i ne opaža da ih nema. Suvremeni je čovjek siromašan vizijama. Ako i ima vizije, one su kratkog daha, često bez dubljeg smisla. Čovjek, međutim, treba vizije i snove, utopije na putu u budućnost. Pritom, valja dobro razlikovati: imati viziju ne znači biti sanjar i imati 'lude ideje' u glavi, graditi kule u zraku, pobjeći u svijet privida, postati iracionalan i slično. Viziju nisu halucinacije ili fantaziranje. Vizije su *slike nade*. Mnogi misle da naše vrijeme nije pogodno za takvo nešto. Društvo je usmjereno

na učinak, uspjeh, zaradu. Ljudi su pragmatični. Opsjednuti vlastitim računicama u glavi. Narod želi blagostanju i veseli se kupovanju u šoping centrima. Kako u takvom ozračju pokrenuti vizionarske snage? Nedostatak vizija tjera ljude u užurbanost ili dosadu. Bez zajedničkih vizija gase se prijateljstva, bez zajedničkoga cilja bračni odnosi slabe.

Bečki teolog P. M. Zulehner smatra da je jedan od glavnih razloga krize suvremenog kršćanstva slabost pa i gubitak vizija. Vizije imaju veliku snagu – one pružaju orijentaciju, motiviraju i daju životnost, imaju proročku i kritičku moć. Glavni razlog starenja i konačnog nestanka neke zajednice jest nedostatak vizije, shvaćene kao vizije cjeline života – vizije osobnog života, obitelji, zajednice, naroda, društva, čovječanstva. Kakvu viziju Crkva ima s obzirom na svoju budućnost?

Isus Krist svojim riječima i djelima utjelovio je viziju jednog posve novoga svijeta koji je nazvao Božjim kraljevstvom. Od svojih učenika tražio je da slijede tu viziju. Martin Luther King jednom reče: "Ako jedan čovjek sanja, to je samo san. Ako više ljudi sanjaju isti san, to postaje stvarnost." Svi velikani duha koji su zadužili čovječanstvo nisu dopustili da ih trenutačno stanje svijeta uspava, pasivizira, nisu se prepustili letargiji i izgovoru «tu se ne da više ništa učiniti». Naprotiv, bili su ljudi-vizionari, ljudi nade, ljudi koji su budni sanjali i svim silama borili se za bolji svijet. "Tko nema hrabrosti sanjati, nema snage ni djelovati", veli Helder Camara.

Ima jedna zanimljivost iz života sjevernoameričkoga indijanskog plemena Navoja. Naime, kada bi Navoji izrađivali tepih, tada bi potpuno svjesno i namjerno utkali (upleli) na kutu tepiha jednu pogrješku u tkanju. Ta pogrješka u tkanju simbolizirala je mjesto na kojemu Duh ulazi i izlazi iz tepiha. Je li naše tkanje života slično tepihu na kojemu nema mjesta za 'ulazak Duha'? Plete li Crkva uvijek isti uzorak tepiha na kojemu nema vrata za novost Duha Svetoga? Boji li se vizionara i sanjara?

Suprotnost vjeri nije sumnja, već *bojažljivost*. Odakle tolika bojažljivost u Crkvi? Na Duhove slušamo nevjerojatan izvještaj o odvažnosti rane Crkve, o oduševljenju koje se nije dalo zaustaviti. Duh Sveti otvara srca, tjera strah. Budi pouzdanje i hrabrost. Učenici otvaraju vrata. Evanđelje kreće u svijet. Davno se sve to dogodilo. Kako bi bilo lijepo kada bismo danas tako nešto doživjeli. Umjesto umornosti, zasićenosti, nepovjerenja,

beskrajnih diskusija i straha od novoga. Gdje se izgubilo duhovsko oduševljenje?

PRESVETO TROJSTVO:
ZAJEDNICA LJUBAVI SVETE TROJICE

108

Ima nešto paradoksalno u povijesti religija: vjera u Boga može podijeliti ljude! I doista, čovječanstvo je podijeljeno u pogledu shvaćanja Boga, predodžbi i slika o Bogu. Živimo u svijetu u kojemu postoje različite religije. Spomenimo samo one najpoznatije: židovstvo, kršćanstvo, islam, pa religije dalekog Istoka, kao što su hinduizam, budizma, taoizam. Zbog toga nije dovoljno reći da *postoji* Bog. Odlučujuće pitanje glasi: *Kakav* je Bog? Je li dobrohotan, ravnodušan? Koji je njegov plan sa svijetom? O tome ovisi naš odnos prema životu, prirodi, prema sebi samima i drugim ljudima.

Prvi su kršćani uz pomoć grčke filozofije razvili učenje o Trojstvu kako bi izrazili ono specifično kršćansko poimanje Boga. Kršćanska vjera ispovijeda da je *Bog zajednica ljubavi svete Trojice* – Oca, Sina i Duha Svetoga. Tako je slika Oca *putokaz* do Boga koji je moj stvoritelj, kojemu zahvaljujem za dar život; Otac kojemu se obraćam s pouzdanjem i na koga se u vjeri oslanjam. Slika Sina *putokaz* je do Boga koji me susreće u Isusu iz Nazareta, kao moj brat i prijatelj, kao moj učitelj koji poziva na nasljedovanje. Slika Duha Svetoga *putokaz* je do Boga kojega mogu doživjeti kao nutarnju snagu i onoga koji me oslobađa i uspravlja; koji nam “doziva u pamet sve što je Isus rekao”, to jest aktualizira i ponovno otkriva dublji duhovni smisao Kristovih riječi.

Često mislimo da je tajna Božanskog Trojstva samo za svećenike i teologe, a ne za obični puk. I to je pogrešno. Kršćansku vjeru u Presveto Trojstvo treba *praktično živjeti*. Kako? Prvo, ako je Bog u sebi događaj ljubavi, zajedništvo u ljubavi, odnos, razgovor, prijateljstvo, ja i ti, primanje i davanje, tada svako uspjelo ljudsko zajedništvo, jest slika, sakrament, prispodoba Boga i njegove trojstvene ljubavi! Božansko Trojstvo *model* je vjerničke zajednice, Crkve. Što možemo naučiti od Trojedinoga Boga? *Da nitko sebe ne stavlja u središte!* Svaka od božanskih osoba upućena je u ljubavi na onu drugu.

Nadalje, vjera u Presveto Trojstvo poziva na *stil života* u međusobnom poštovanju i prihvaćanju. Ako je Bog u sebi

jedinstvo u različitosti, tada smo i mi pozvani na prihvaćanje i poštovanje različitosti, po raznim osnovama: naciji, boji kože, vjerovanju, naravi, svjetonazoru i slično. Jedan od najvećih darova koji je Bog darovao čovjeku jest ljudska sloboda. No sloboda je, između ostalog, i naše *pravo na različitost*, pravo da budemo drukčiji, jedinstveni, neponovljivi. Sloboda je također pravo da zbog toga ne budemo odbačeni, obilježeni, čak prezreni. Nažalost, danas vlada geslo: 'Tko nije s nama i kao mi, protiv nas je!' Međutim, da je dragi Bog želio svijet istih, takvog bi i stvorio. No naprotiv, darovao nas je različitostima da bismo se međusobno obogaćivali. Iz različitosti se učimo strpljivosti, poštovanju, toleranciji, i na taj način izgrađujemo svijet novih odnosa utemeljen na civilizaciji ljubavi. Odatle proizlazi zadaća Crkve i kršćana da budu u današnjem svijetu znak i oruđe, sakrament jedinstva cijeloga ljudskoga roda.

Znak križa podsjeća na prisutnost Presvetoga Trojstva. I dok se križamo, zahvalimo Bogu što nam je po Isusu otkrio tajnu svoga života, dubine Božje. Vjera u Presveto Trojstvo najveći je misterij naše vjere. Misterij u kojemu se rađamo i u kojemu ćemo umrijeti. "U Njemu doista, živimo, mičemo se i jesmo!" (Dj 17, 28).

TIJELOVO: ZAHTJEVNA SVETKOVINA

Ima jedna poučna zgoda iz života brazilskog biskupa Dom Heldera Camare. Godine 1955. bio je zadužen da organizira svjetski euharistijski kongres u Rio de Janeiro. Kao dobar domaćin i vješt organizator nije štedio ni vremena ni novca da sve bude besprijekorno i raskošno pripremljeno. Duboko je bio uvjeren da ne treba škrtariti kad je riječ o tome da se istakne tako bitan aspekt kršćanske vjere kao što je euharistijsko štovanje Isusa u prilikama kruha i vina.

Na kongresu je bio nazočan i ostarjeli kardinal Gerlier iz Lyona. Po završetku kongresa kardinal je pozvao dom Helderu k sebi na razgovor. I tada mu je nešto rekao što ga je pogodilo kao grom iz vedra neba! "Moj brate, Dom Heldere, zbog čega niste upregnuli Vaš veliki organizacijski talent u službu siromašnima? Vi biste morali znati da je Rio de Janeiro jedan od najljepših gradova na svijetu, ali je također i grad u kojemu postoji najružasnije siromaštvo. Imao sam prilike vidjeti četvrti u kojima mnogi ljudi

žive u krajnjoj bijedi i to je uvrjeda Stvoritelju...". Helder Camara pripovijeda da je taj susret za njega bio veliko otriježnjenje i osobno obraćenje. Otada se potpuno i dosljedno stavio u službu siromašnih i bio glas onih kojima je glas bio oduzet.

Postoji glasoviti odlomak iz propovjedi Ivana Zlatoustog u kojemu on kaže: "Hoćeš li častiti Tijelo Kristovo? Tada nemoj previdjeti da je to tijelo golo. Ne časti Gospodina u Crkvi sa svojim svilenim odjećama, dok ga izvan Crkve ne zapažaš, gdje zbog hladnoće i golotinje trpi... Što koristi, ako je stol Gospodnji prenatrpan zlatnim kaležima, dok On sam zbog gladi propada? Najprije nahrani Njega koji gladije; a zatim ukrasi stol Gospodnji od onoga što preostane."

Ako iskrena srca razmislimo o njegovim riječima, mora se priznati da je u pravu. Slično upozorenje nalazimo i u Jakovljevoj poslanici. U euharistijskom slavlju susrećemo Isusa. Isusa, međutim, susrećemo isto tako u svakom čovjeku koji nas treba. U ljudima kojima su uskraćena temeljna ljudska prava. Susret s Isusom u euharistiji želi nam otvoriti oči za nazočnost Božju u svakom čovjeku. Čovjek je prvi i najveći sakrament, znak Božje nazočnosti na zemlji. Prije svih sedam svetih sakramenata, Bog se po utjelovljenju izričito poistovjetio sa svakim čovjekom: "Bijah gladan i nahranili ste me..." (usp. Mt 25, 34ss).

Tijelovska procesija nije neki muzej za razgledavanje starina. Kršćansko bogoslužje nije «zaštićeni prirodni park». Ono se događa posred svakidašnjeg života. Tijelovska procesija potiče da 'prepoznamo Krista' ne samo u Presvetom Oltarskom Sakramentu, već na licu brata čovjeka. Isus pripovijeda o *Božjoj ljudskosti*, o solidarnom Bogu koji je uvijek na strani patnika, blizu svima onima koji su pogođeni zlom ili progonjeni zbog pravednosti. 'Dajte im vi jesti!' – tako Isus jednom reče zbunjenim učenicima. Ako znaš da je netko osamljen, posjeti ga! Ako znaš da netko tuguje ili se nalazi u dubokoj depresiji: Pođi k njemu! Daruj komadića svoga vremena! Ne živi samo za sebe! 'Dajte im vi jesti' – to je Isusov nalog učenicima!

"*Caritas*, briga za druge, nije neko drugo područje kršćanstva pored bogoštovlja, nego je ukorijenjena u njemu i pripada mu. Horizontala i vertikalna su u euharistiji, u 'lomljenju kruha', nerazdvojno povezani." (Benedikt XVI., Isus iz Nazareta II., str. 129.)